

Izhaja vsak de-
lavnik popoldne

NOVI ČAS

Uredništvo in upravnništvo v Ko-
pitarjevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 50 — Telefon
upravnništva št. 328

CENE PO POSTI:

za celo leto K 144—
za pol leta K 72—

CENE PO POSTI:

za četrt leta K 36—
za en mesec K 12—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10—

DELA VSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 60 VIN.

Bodimo jasni!

Nekje smo čitali, da bi bil centralizem za nas sprejemljiv, če bi bil praktično izvedljiv. Nam se zdi, da to mnenje izvira iz nekoliko nepravilnega pojmovanja vsakega modernega krščanskega političnega programa. Vsa globina tega vprašanja leži v njegovem načelnem ozadju, ne pa v praktični izvedljivosti upravnega sistema kot takega. Če se je krščansko orientirani del našega ljudstva izrekel prvič za najširšo, drugič pa za zakonodajno avtonomijo, je to izrekel iz načela!

Centralizem, avtonomija, federalizem — to so besede, za katerimi tiči lahko najrazličnejši smisel. Centralizem, ki ga zagovarjajo naši slučajno vsled izvestne strankarske kombinacije vladajoči krogi, je načelen, čisto določen in gre v nedvoumni smeri. Zato pa je tudi načelen, nedvoumen in določen naš avtonomizem. In kompromisa med tema dvema načeloma biti ne more. Seveda bi se lahko zedinili na manj obsežno in manj zakonodajno avtonomijo, nego jo terjajo naši krščansko demokratski program, to pa z oziroma na konsolidacijo političnih razmer v mladi državi. Vendar pa bi morala naša politika tudi v takem slučaju iti vedno bolj izrazito v smeri svojega načelnega ideala.

Centralizem vladajočih krogov je dosledno izpeljana liberalna misel o državi. Država naj bo vsemogočni bog, ki ne trpi poleg sebe niti avtonomnih naddržavnih in nadnacionalnih verskih skupin; zato demokratski propagirajo državno religijo. Ravno tako je s tem pojmom nezdržljiva misel o samoupravnih gospodarskih, strokovnih in stanovskih organizacijah. Ta centralizem zahteva enolično mehanično enotno državo, pojmovane v interesu enega, t. j. kapitalističnega razreda. Naše avtonomistično pojmovanje pa zahteva svobodni razvoj vseh raznorodnih in raznolikih družabnih stanovskih in kulturnih enot v državi. To je stališče, ki od nekdanj odgovarja načelnemu kulturnemu programu vseh krščanskih strank na svetu in se v enem cizru približuje tudi pojmovanju socialno tlačenih stanov, je pa v popolnem in načelnem nasprotju z interesi vse-mehanizirajočega kapitalizma. Skratka, mi smo avtonomisti, ker razumemo državo načeloma drugače nego liberalizem.

Politika se seveda ne da delati z glavo skozi zid. Zato smo mi vedno zahtevali avtonomijo bolj iz praktičnih razlogov. Iz tega pa se ne sme izvajati, kakor da naše stališče ne izvira iz načela. Naša zahteva je bila zgolj iz praktičnih razlogov utemeljena na nepobitnem dejstvu, da se naša država centralistično ne da upravljati, najsi so načela kakoršnakoli. Raznarodnost in raznolikost naših plemen, njihovega zgodovinskega razvoja, raznih kulturnih vplivov, v katerih so se vzgajala, gospodarskih posebnosti, sredi katerih žive — to so stvari, ki jih ne sme prezreti tudi ne najradikalnejši centralist, najsi bo že Srb ali Hrvat. K temu pride še socialno vprašanje, ki zahteva svobodni razmah delavskih, kmetijskih, uradniških, obrtniških korporacij, kar ni mogoče, če dobi država ustavo, ki jo bo diktiral le en sloj, katerega predstavlja jugoslovanska buržoazija.

Praktična neizvedljivost in škodljivost centralizma se slučajno ali neslučajno sklada z našim načelnim proticentralističnim stališčem. To mora vpoštevati vsakdo, ki hoče prav razumeti program krščanske demokracije. Le v tem slučaju se bomo prav razumeli med seboj kakor z nasprotniki!

Nesrečna misel.

Iz Sarajeva poročajo poluradno, da so tam o priliki komunističnega puča začeli ustanavljati narodne garde, ki naj se ustanove po vseh krajih. Te garde bi imele namen, nastopati proti komunistom. Če je ta vest resnična, je to brez dvoma zelo nesrečna misel. Očitno nameravajo naši merodajni krogi posnemati s tem ruske »belogardejce« (bele gardiste) ali pa so se dali zavesti po prilikah v Italiji, kjer cvete mnogim našim krogom tako simpatični fašizem.

Kaj fašizem pomeni za Italijo, o tem smo pisali včeraj. In zdi se nam, da ga ni med nami pametnega človeka, ki bi mogel in hotel želeti, da se italijanske raz-

mere preselijo še k nam. Po našem mnenju v ustavno urejeni državi zadostuje redna in neodvisna justica z upravnico policijo ter vojaštvom, katero davkoplačevalci itak dosti drago plačujejo, da vzdržuje red in mir v državi.

Narodne garde bi bile — vzgledi dokazujejo — pač le zbirališče raznih temnih elementov, ki bi pod pretvezo narodnih in državnih interesov služili za orodje našim političnim in socialnim reakcionarjem, da pomagajo potlačiti vsak vladajoči kliki neljub pokret.

Mezdni boj med rudarji in kapitalom.

Pogajanja danes v Trbovljah. — Odločitev popoldne.

Včeraj dopoldne so se vršila zadnja pogajanja med delavstvom in trboveljsko družbo. Vlada je na tej seji podala izjavo, v kateri podaja rudarjem in družbi ultimatum. Vlada zahteva:

Minimalne plače se morajo brezpogojno na novo urediti. To ureditev prevzame vlada v sporazumu z večakci, z delavstvom in družbo. Dokler to ni izvedeno, se dovoli 25% povišanje minimalnih mezd.

Cene premoğu se ne zvišajo. To bi se smelo zgoditi le, če bi družba v resnici ne prenesla določenega zvišanja mezd. Da pa to ugotovi, se določi komisija, obstoječa iz zastopnikov vlade, delavstva in družbe.

Če se stranki takoj ne sporazumeti in če delavstvo 5. t. m. ne gre na delo, bo posegla vlada po prisilnih sredstvih za obe strani.

Trboveljska družba je že odgovorila vladi ter pravi, da vlada nima zakonite pravice, predpisovati višino del. mezd in cen premoğa. Družba ne more priznati v predlagani komisiji zastopnike delavstva.

S tem je kapitalistična trboveljska družba jasno odklonila celo ta sicer za delavce ne posebno ugodni predlog. Jasno je, da Družba s takim postopanjem delavstvo naravnost sili v nadaljnji štrajk,

Kdor tišči eksekutivno moč, katere pristojna državnim organom, v roke temnim elementom, ki jih nikjer ne manjka, ta se igra z državno avtoriteto. In čudno je, da ta nesrečna misel prihaja prav iz vrst ljudi, ki jim je državna avtoriteta — bog, dokler seveda služi njihovim razredno-kapitalističnim interesom.

Mi smo proti vsem poskusom, ki merijo na to, uvajati pri nas anarhične razmere, najsi že ti poskusi pridejo od spodaj ali od zgoraj!

ker upa, da ji bo vlada z militarizacijo rudarjev pomagala.

Trbovlje, 5. jan. (dop.) V Trbovljah je vse mirno. Pač pa je delavstvo ogorčeno nad trdovratnostjo družbe. Danes ob 10. dopoldne se vrši zborovanje rudarjev, na katerem se odloči, kaj ukrenejo. Z oziroma na ključevalno obnašanje družbe je verjetno, da delavstvo ne pojde še na delo.

Trbovlje, 5. jan. (opoldne.) Vladni zastopnik je prepovedal diskusijski sestanek, na katerem naj bi se bilo delavstvo razgovorilo o vladni ponudbi. Zato pa se sedaj vrši seja med zastopniki vlade, družbe in komunistične organizacije. Delavstvo, ki ni pripuščeno k razgovoru, odkrito izjavlja, da ni zadovoljno s ponudbo, ker je prepričla. Izraža tudi bojazn, da je ta ponudba le vaba, ki naj zvabi delavce zopet na delo, da pa bo potem družba prosta obveznosti. — Tajnik komunistov Petaković je izjavil na seji, da bo vključ prepovedi sklical za popoldne razgovor z delavci. Vladni zastopnik pa je izjavil, da ga bo v tem slučaju dal zapreti. Seja še traja. Napetost je velika. Ljudstvo je mirno, vendar je povsod opažati veliko živahnost, kar je umljivo z oziroma na predstoječo odločitev.

Grozeča beda slovenskega delavstva.

V Kropi in Kamni gorici strada 1200 ljudi.

Vsak dan se pojavljajo obupnejša poročila o stanju našega delavstva. Tovarne ustavljajo obrate, delavci izgubljajo delo in morajo sredi zime na cesto stradati. Posebno trpi kovinska industrija, katero ubija nesrečni carinski sistem, ki vlada pri nas. Zdi se, kakor da bi gotovi krogi hoteli ubiti našo domačo industrijo ter uporabiti slovenskega delavca. Kdo naj drugače razume te carinske odredbe. Jeseniška tovarna se pripravlja, da odslovi na cesto 500 delavcev. Če se to zgodi, kaj čaka 500 družin teh nesrečnežev?

To kar grozi jeseniškemu delavstvu, je že zadelo delavstvo Kroepe in Kamne gorice. Tu vladajo naravnost obupne razmere. Ljudstvo že strada v pravem pomenu besede! Zasebna poročila, ki jih dobivamo od tam, so pretresljiva. Za danes naj navedemo klic delavskega društva v Kropi, ki se glasi:

ZREBLJARSKA OBRT V KROPI IN KAMNIGORICI.

Od majnika 1920 so pričela večja naročila pri naši žrebljarski zadrugi izostajati, čemur je bila vzrok prenizka uvozna carina na izdelke kovanih žebeljev iz Nemške Avstrije, kakor tudi iz Češkoslovaške, ki imata skoraj polovico ceneje železo in kurivo v rokah, kakor pa pri nas.

Ker so se zaloge izdelanega blaga pričele nabirati, se je koncem julija pret. l. moralo z izdelovanjem kovanih žebeljev za čevlje, ki jih je bilo okrog 8 milijonov že v zalogi, popolnoma prenehati, vsled česar je od tedaj okrog 130 delavk brez dela in zaslužka.

Od začetka avgusta 1920 naprej se je delo za moške delavce v ročnih delavnicah, kakor tudi v tovarni v Kropi omejilo na 36 ur na teden; ker so se pa vse zaloge vsled vedno večjega zaostajanja naročil tako nakopičile, da ima zadruga velike dolgove in se ne ve, kdaj in po katerih cenah se bodejo mogle zaloge izdelanega blaga prodati, moralo se je od 1. januarja l. 1921 naprej delo v Kropi in Kamnigorici z malimi izjemami popolnoma ustaviti, da

se izdela le ono blago, katerega na naročila ni v zalogi.

Brezposelnih je zdaj v Kropi in Kamnigorici 125 žensk in 132 moških, torej 257 oseb, ki nimajo nobenih dohodkov za preživljanje, vsled česar vlada velika beda.

Zadruga je od majnika pret. l. neprestano opozarjala pristojna mesta pri vladi na pretečo krizo, ampak žal brez posebnega uspeha. Obljubila se nam je od strani poverjeništvu za socialno skrb brezposelnih podpora, napravile so se pole za brezposelne v Kropi in Kamnigorici, a do danes še vedno leže nerešene pri poverjeništvu za soc. skrb v Ljubljani. — Rešitev brezposelnih podpor se je od delavstva vedno prigajala, a reklo se je, da je osrednja vlada zaprosila kredite za brezposelne podpore popolnoma ustavila, vsled česar so se morale vse podpore prekiniti; pri tem se pa ni pomislilo na to, da obljuba dolg dela in z obljubami brezposelno delavstvo z družinami vred okrog 1200 oseb ni nasičeno in ne oblečeno!

Mi smo delavoljni in ne maramo podpor, ampak želimo le dela in pozivljamo osrednjo vlado v Belgradu, da vendar ob 12. uri zahtevamo slovenske industrije ugoditi s tem, da popolnoma prepove uvoz onih izdelkov, katerih se v Jugoslaviji za domačo potrebo dosti, ali pa še celo veliko preveč izdela, med katere izdelke spadajo tudi raznovrstni kovani žebelji in železne verige; nasprotno naj se pa takoj dovoli prost izvoz teh izdelkov brez carine, kakor tudi brez osiguranja valute proti plačilu v dinarjih.

Druge poti ni, kakor hitra odpomoč, ki edina bo v blagor državi, ter rešitev ubogemu stradajočemu delavstvu Kroepe in Kamnigorice, kakor tudi ostalemu z nami trpečemu industrijskemu delavstvu Slovenije.

Kropa, dne 3. januarja 1921.

Jožef Dermota,
predsednik del. društva v Kropi.

Socializacija veleindustrije.

Znano je, da velekapital svojo požrešnost maskira za izgovorom, da bi produkcija katastrofalno padla, ako bi se uvedlo podružabljenje obče-koristnih podjetij. Vlada, ki sestoji iz zastopnikov premožnih slojev in jim hote ali ne hote služi, si seveda ta razlog prisvaja.

Če opazujemo zgodovino bojev med zasebnim podjetništvom in delavstvom, vidimo, da je velekapital vsigdar operiral s tem, da bi vse državno gospodarsko življenje zamrlo, da bi nastala anarhija in splošna siromaščina, ako bi se količkej ugodilo zahtevam delavstvom. Svoje postojanke je velekapital puščal le, ko je bil prisiljen, gospodarski polom države pa se ni uresničil. Najvišji razvoj industrije in njene produktivnosti sovpada ravno z dobo, ko se je začela socialna zakonodaja, izsiljena od strokovnih delavskih organizacij in moderne politične demokracije, kateri so se vlade morale ukloniti. Če bi bili pomisleki velekapitala resnični, bi bila morala veleindustrija v Nemčiji, Angliji in Ameriki zamreti že davno pred vojno.

Ko se je zahtevala odprava ženskega nočnega dela, so veleindustriji zagnali krik, da je v nevarnosti državno gospodarstvo; istotako, ko se je začel boj zoper uporabljanje nedoraslih otroških moči v veleobrli; isto se je ponovilo pri zahtevi starostnega zavarovanja; zdaj prihajajo kapitalisti z istim ugovorom, ko se pojavlja potreba po sonadzorstvu delavcev pri produkciji in dobičkih. Industriji pač vidijo, da to vede do solastništva delavcev pri njihovih podjetjih in se seveda upirajo z vsemi silami, to pa ne iz državnega interesa, iz interesa družbe, ampak ker to pomeni konec njihovim ogromnim profitom neusmiljenemu izkoriščanju, brezkontrolnemu proizvajanju in odiranju tako delavca kakor konsumenta.

Spričo tega je naša dolžnost, da v parlamentu zahtevamo socializacijo naših premoğovnikov po zakonskem načrtu, vlada pa naj dokáže, ima li res smisla za temeljito rešitev tega vprašanja ali pa si misli pomagati s policijskimi naredbami in militarizacijo v korist veleoderstva. V Nemčiji je tozadevni zakonski načrt že izdelan in se začne v kratkem izvajati, ne da bi se Nemčija bala državne krize kakor se boji »Jutro«, glasilo bank in velekapitalističnih podjetij.

Treba prisiliti vlado, da pokaže svojo barvo, da bo vsa javnost videla, ima li res voljo lotiti se perečih socialnih vprašanj v korist ljudstva ali pa so vse njene besede o »državnotvornosti« puhla, grda in brezvestna demagogija.

K današnjemu članku v »Jutru«, ki se zgraža nad socializacijo rudnikov, moramo pripomniti to-le:

Predlog prejšnje vlade, ki je za krščansko socialno delavstvo v usodnem sporu rudarjev kot posredovalni predlog bil sprejemljiv, nikakor še ne pomeni socializacije. Če gospodje od »Jutra« mislijo, da je to že socializacija, ako sme delavstvo pogledati v računske knjige, so gotovo v zmoti. Vendar bi bil to majhen početek na potu k socializaciji. In to malenkost »Jutro« danes tudi odklanja, čeprav je trboveljska družba prvotno pristala na to. Kar je za kapitalistično družbo pred 5 tedni bilo še prav, je to za kapitaliste in za »Jutro« danes »najopasnejši eksperiment«. — To smo hoteli pibiti.

Vlada proti delavstvu.

»Narodna Politika« razpravlja o vladnih odredbah proti komunistom in naglašaja:

»Velika večina delavstva (saj na Hrvatskem) je organizirana v komunističnih organizacijah. Ti delavci se bore proti kapitalizmu in v tej borbi se poslužujejo organizacijske pravice v svrhu samoobrambe. Z razpustom organizacij, ki so pri komunistih istočasno politične in strokovne, so velike mase delavstva oropane svojega glavnega orožja proti kapitalizmu, ki jih hoče izkoriščati. Kapitalistična organizacija, ki je bila že pred razpustom komunističnih organizacij preveč močna, se je z vladnim činom še okrepila. Vladni čin je

bil morda opravičen — za to nam mora pa vlada še-le podati dokaze —, toda odvezel je veliki množini delavcev vsako obrambo. Državna oblast se je posredno vmešala v spor delavcev in delodajalcev in oslabila že itak šibkejšo delavsko stran. Ker obstoja država radi dobrobiti svojih državljanov, a delavcev je mnogo več, nego kapitalistov, je država dolžna, da se odslej briga za tiste mase svojih državljanov, ki imajo, naj so tudi zavedene, pravico do obstanka in razvoja. Komunistem se je razširil v prvi vrsti zaradi slabih socialnih razmer. Dasi nima nade na uresničenje, vendar priteza mase delavcev, ker reagira na tista zla, ki tlačijo delavski razred. Tako gibanje more vlada onemogočiti samo z dobrimi socialno-gospodarskimi reformami, dočim nasilna sredstva ne pomagajo, ako si država istočasno ne prizadeva, da delavcem pomaga. — Državi se mora priznati pravica, da omogoči preskrbo s premožem, pozabiti se pa ne sme, da je štrajk delavcu skrajno sredstvo v borbi proti delodajalcu. Država je ruderu prepovedala štrajk, ni ga pa istočasno postavila zavarovala proti izkoriščanju od strani rudniških lastnikov. Kajti pod pretvezo, da je kak štrajk političen, morejo delodajalci onemogočiti vsak štrajk, pa naj je tudi popolnoma gospodarskega značaja. — Država ne sme pri delavcih vzbuditi prepričanje, da drži z delodajalci proti delavcem, a to bi moglo nastopanje in odredbe Vesničeve vlade doseči. Tedaj bi bil boj proti komunistom popolnoma brezuspešen. Zahtevamo, da nova Pašičeva vlada popravi neparlamentarni čin Vesničeve vlade in vse dolične neustavne izvršene odredbe predloži konstituenti.

Pripominjamo, da je članek »Narodne Politike« na več mestih zaplenjen. To kaže, da ima prizadeta gospoda zelo slabo vest.

Mi smo že v prvi številki zavračali protidelavske namere sedanje vlade ter opozarjali, da se s takimi sredstvi komunistem ne omejuje. Izrazili smo tudi prepričanje, da bo vsled teh razmer udarjeno vse delavstvo, in ne le komunistično. Ne moremo si kaj, da ne bi vnovič naglasili, kako pregrešna je taktika komunistov, ki izrabljajo delavstvo s kričavo taktiko in brezumnim programom v nevarne eksperimente, ki naposled jačijo nasprotnike delavstva.

Ustvarite zdrave socialne razmere, pa bo komunizma konec!

Trgovskim nastavljen-cem v pretres!

Danes se vse bojuje za svoj obstanek. Tudi mi trgovski nastavljenici in nastavljenke ne smemo zaostajati za drugim našim delavstvom. Zato, tovariši, v novem letu porabimo vse svoje moči in sile, da pokažemo, da smo zmožni poštenega življenja! Plačani smo ponekod kot berači od 400 do 1000 K, in to celo brez hrane! Ali je to prav? Dosedaj smo molčali, ali zdaj ne smemo več!

Zato tovariši, na delo in na plan za svojo stanovsko organizacijo, Zvezo trg. in privatnih nastavljenecv!

Ze se čuje glas, da nam hočejo podaljšati osemurni delavni čas, kakor so to že storili v Celju in v nekaterih drugih krajih. Gospodje trgovci, ako tako mislite, ste v zmoti. Tudi mi smo ljudje. Vi imate dobiček, ali mi hočemo pošteno plačo, najmanj pa bi si dali jemati šumni delavni čas.

Tovarišem, kateri sedijo danes v pomočniškem zboru trgovske in obrtne zbornice, kličemo, da se za splošno nastavljenstvo zanimajo in za izboljšanje našega položaja zastavijo vse sile, da tako preprečijo morebitne nakane. To je njihova sveta dolžnost. Ako tega ne stori, bodo spoodgovorni morebitnih posledic, če se nam bo še naprej godila kritika. Vsem drugim tovarišem pa kličemo. V boj za našo stanovsko organizacijo trpečih nastavljenecv in nastavljenk!

Nastavljenici in nastavljenke.

BOLJŠEVIKI IN UKRAJINCI

LDU Dunaj, 4. jan. (DunkU) Spričo moskovske brezlične hrvojke z dne 2. jan. t. l., po kateri je osmi vseruski sovjetski kongres ratificiral zvezno pogodbo med Rusijo in Ukrajino, ugotavlja ukrajinski tiskovni urad, da gre samo za dozdnevno pogodbo med osrednjim komitejem ruske komunistične stranke v Moskvi in podružnico tega komiteja, ki nastopa kot ukrajinsko sovjetska vlada. Ukrajinsko ljudstvo nima s to dozdnevno pogodbo ničesar skupnega. Nikdar je ne bo priznalo in ji vedno odrekalo veljavnost.

MAZARSKA POLITIKA

LDU Budimpešta, 4. jan. (DunkU) Kakor javljajo listi, so na današnji seji ministrskega sveta mnogi člani vladne stranke izrazili željo, naj bi se narodna skupščina čimprej sklenila. Ministrski predsednik je izjavil glede zapadno-ogrskega vprašanja, da vlada še ne more podati uradne izjave, ker doslej še ni dobila uradnih obvestil v tem oziru. Vendar pa bo že zvečer informirala članke stranke o položaju. Na vsak način pa se narodna skupščina ne bo sklicala predčasno.

STAMBULJSKI NA POLJSKEM

LDU Varšava, 3. jan. (Orient) Predsednik Pilsudski je bolgarskega ministrskega predsednika Stambulijskega sprejel v avdienci, nakar je Stambulijski odpotoval v Torunj in Poznanj.

Politični dogodki.

+ Kdo bo novi finančni minister. LDU Belgrad, 4. jan. (ZNU) Demokratski klub je pozval Vojo Veljkovića, naj se udeleži seje Demokratskega kluba, na kateri bi se razpravljalo o določitvi naslednika finančnega ministra. Voja Veljković pa iz neznanih razlogov ni prišel k seji. Vprašanje finančnega ministra se bo reševalo po božičnih počitnicah, ko pridejo vsi poslanci v Belgrad.

+ Prepovedan bolgarski list. LDU Belgrad, 4. jan. (Presburo) Notranje ministrstvo je za našo državo prepovedalo bolgarski list »Zarja«, ki prinaša tendenciozne vesti o naši državi.

+ Odredbe proti komunistom. Nova vlada je na Torunju včerajšnji seji sklenila, da se vse odredbe prejšnje vlade proti komunistom izvrše v polnem obsegu. Povsodi se nadaljujejo hišne preiskave po komunističnih domovih. V Belgradu pričakujejo važnih podatkov iz neke tuje države, ki bodo dodobra osvetlili komunistično gibanje. Nato bodo uspehe preiskave objavili. 4. t. m. so v Kraljeviu započeli komunistične prostore. Nemirov ni bilo. V Osijeku so odkrili teroristično šolo, ki je štela 23 učencev. V Sarajevu snujejo akcijo za ustanovitev narodnih gard proti prevratnim elementom.

+ Vlade namere. Vlada je imela včeraj svojo prvo sejo. Poleg notranjega položaja je razpravljala o konstituenti in ustavnem načrtu. Sklenila je, da se skliče konstituenta dne 12. t. m. Ali se bo otvorila s prestolnim govorom ali s poslanico, še ni odločeno. Kar tiče ustave, je vlada mnenja, da naj se prične takoj z obravnavo Vesničevega načrta.

+ Za avtonomijo Slovaške. Karor poročajo slovaški listi, je zunanji minister dr. Beneš na zahtevo angleške vlade začel pogajanja z župnikom Hlinko radi avtonomije Slovaške.

+ Ljening za takojšnjo evropsko revolucijo. Iz Rige poročajo, da je Ljening na kongresu sovjetov v Moskvi naglasil, da je evropska revolucija neodložljiva. Izjavil je, da je v kratkem pričakovati velikih dogodkov, ki bodo odločili nadaljnji položaj celega sveta.

+ Boljševiška zarota med Wranglovimi vojaki v Carigradu. Dunajski »Deutsches Volksblatt« poroča, da so med Wranglovimi vojaki na Galipoliju odkrili boljševiško zaroto. Zarotniki so nameravali ubiti Wrangla in zavzeti Carigrad. Tedaj je priplulo 18 ententnih vojnihi ladij, ki so preprečile zarotniške nakane. 219 zarotnikov so obesili.

+ Wranglovo vprašanje v Jugoslaviji. Vsi jugoslovanski listi — tudi srbski, — ki ne trobijo v vladni rog, pišejo več ali manj trpko o gostoljubju Jugoslavije nasproti potleženim Wranglovim vojskacem. Dočim je pri nas še na tisoče nepreskrbljenih invalidov in dobrovoljcev, da ne govorimo o primorskih in koroških beguncih in splošno o državljanjih, ki nimajo zasnovane eksistence — se država žuri, da osnuje domove na naši zemlji pripadnikom nepriznane armade. Kdo je Wrangel in kaj je nameraval? To je general nemškega pokolenja, reakcionarnega mišljenja, ki je hotel v Rusiji pomagati do upostave prejšnjega carskega režima. Pravzaprav niti tega ne moremo verjeti, da bi bil Wrangel to resno hotel, ker je lahko dobro videl, da za to ni niti najmanj poklican in da mu manjkajo za to vsa sredstva. Wrangel je igral enostavno vlogo plačanca francoskega kapitala. To je rusko in ukrajinsko ljudstvo prav dobro umelo in smatralo Wrangla in njegovo armado za sovražnika. Te ljudi sprejema sedaj jugoslovanska vlada z odprtimi rokami, in jih poseda za mizo na račun domačega prebivalstva. V Sarajevu se je te dni pripetilo, da se je neki dijak vrnil s počitnic, pa našel v svoji sobi nastanjenega Wranglovca, svoje knjige in obleko pa zmetane na hodnik. Občina v Novi Gradiški pa je dobila celo nalog, naj za preskrbo ruskih beguncev najame občinsko posojilo. Vlada sama je za takojšnjo kolonizacijo Wranglovcev nakazala 150 milijonov dinarjev ali 600 milijonov kron državljanskega denarja. To v času, ko voha za morebitnimi zaslužki državnih vpokojencev, vdov in sirot in jim pritrjuje še tiste draginske doklade. Potem pa še izdaja fermane, v katerih se ostro obrača proti vsem tistim, ki se drže načela, da je končno srajca telesu vendarle bližja nego suknja in da mora vsak družinski poglavar najprej skrbeti za člane svoje družine in še-le potem za druge. Toda vlada naj ve, da bo stala Jugoslavija na jako trhljih tleh, ako jo misli opreti zgolj na Wranglove vojake.

+ Železničarska stavka v Avstriji je splošna. Promet počiva na progah Gradec—Bruck, Leoben—Vordernberg, Gradec—Spielfeld—Radgona, Gradec—Wies in Gradec—Köllach. Stavkujoči državni in južni železničarji so dovolili le 48 urni promet z živilskimi vlaki.

Dnevni dogodki.

— Železničarska smrt. V Zagrebu je 2. t. m. prišel pod vlak zakretničar na južnem kolodvoru Ivan Pongrac. Pongrac je vršil službo, ko se je nenadoma znašel pred vlakom, ki so ga sestavljali. V zadnjem hipu se je hotel zgrabiti za odbijače. Toda roka se mu je izmaknila in padel je na progo. Vlak mu je odrezal levo uogo in mu zdrobil prsni koš. Mrtvega so odnesli na prosekuro.

— Ljudsko gibanje v Zagrebu 1. 1920. Minolo leto je bilo v Zagrebu rojenih 2448 otrok, umrlo je 2343 oseb, a zakonov se je sklenilo 1456. To so pa samo številke iz mestnih katoliških župnij, pravoslavni in židje niso vpošteti.

— Velik dar za narodno prosveto. Pokojni šidski odvetnik dr. Franjo Hrvat je zapustil Matici Hrvatski in Jugoslovanski akademiji vsaki po 54.000 K.

Ljubljanski dogodki.

lj Družinski večer kršč. soc. delavstva se bo vršil v spodnjih prostorih 1. delavskega konsumnega društva na Kongresnem trgu 2 na dan sv. Treh Kraljev ob 6. zvečer. Člani kršč. soc. delavske organizacije in vsi prijatelji so iskreno povabljeni, da se tega večera z družinami udeležijo. Vstop prost.

lj Sestanek Zveze trgovskih in privatnih nastavljenecv se vrši v petek 7. t. m. ob pol 8. uri zvečer v Jugoslovanski tiskarni III. nadst. Ker je dnevni red velevažen in za vsakega člana in članico obvezen, prosimo točne udeležbe. — Odbor.

lj Prijava orožja. Pozivno na razglas celokupnega ministrstva z dne 29. septembra 1920, št. 1282 glede obvezne prijave orožja opozarja policijsko ravateljstvo, da se imajo te prijave glede orožja in eksploziv, ki se nahajajo v okolih polic. ravateljstva, pri istem takoj in sicer pismeno izvršiti.

lj Splošna gospodarska zadruga za Slovenijo, Gosposvetska cesta št. 2 nam sporoča, da ima v prodaji moka: fino banatsko za pecivo št. 00 kg po 17 K, št. 0 po 16.20 K, za kuho št. 1 po 15.20 K, domačo ajdovo po 16.50 K, koruzno po 6 K, pšenični zdrob po 16 K, koruzni zdrob rumen in bel po 7.50 K, riž I. vrste po 30 K, II. vrste po 28 K in III. vrste po 26 K, masl po 56 K, kavo po 60 in 68 K, suhe hruške medenke po 14 K, orehe po 18 K, raznovrstna dobra mila za pranje in umivanje, testenine, petrolej, metle, krtače itd... Novi člani se sprejemajo vsak dan v zadrugi pisarni na Gosposvetski cesti št. 2. od 8. do 12. in 2. do 5. ure. Delež znaša K 50, vpisnina 4 K. Jamči se z dvojnimi deležem. Član more postati vsakdo, ki plača predpisani delež.

lj Mladi ponarejalec petdinarskih bankovcev je bil zasačen v Ljubljani. Papir je vzel iz šolskih zvezkov. Rabil je za to 14 dni: vsak dan je »delal« eno uro. Fant je falzificiral petdinarski bankovec v otročji razposajenosti in se je izkazal za pravdo-brege risarja.

Naša društva.

d Šišensko prosvetno društvo ima v nedeljo 9. t. m. ob 4. uri pop. v društvenem prostoru Celovška cesta 61 redni občni zbor. Na sporedu je volitev novega odbora in sprejemba pravil. Pridite vsi člani! (k)

d Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov v Ljubljani priredi na sv. Treh kraljev dan, 6. prosinca, točno ob 6. uri zvečer v Rokodelskem domu (Komenskega ulica) BOŽIČNICO. Spored: 1. J. Poganičnik: Božična pesem (moški zbor); 2. J. Aljaž: Na dan! (moški zbor); 3. A. Monar: Oče Kolping, hvala Tebi! (tenorski samospev); 4. Oj vstani, solnce moje! (tenorski samospev); 5. »Betlehem«. Božična igra s petjem in živo sliko v štirih dejanjih. Vstopnina: I. prostor 12 K, II. prostor 10 K, III. prostor 8 K, IV. prostor 5 kron. Stojšče 3 K. Vstopnice se daje v predprodaji dopoldne od 10.—12. ure v Rokodelskem domu.

d Šentjakovski Orel naznanja, da danes ni telovadbe. Prihodnja telovadba je v petek.

d P. Z. »Ljubljana«. V četrtek 6. t. m. ob 11. uri dopoldne nujna skupna pevška vaja. — Ob 5. uri popoldne važna odborova seja. Polnoštevila udeležbe dolžnost!

d Članicem Z. O. Ljubljana I. Jutrišnje prireditve posestrime v Lichtenurnu ob pol 15. uri se udeležite polnoštevila z društvenimi znaki. — Predsednica.

Socialni vestnik.

o V znamenju organizacij. Kot je bila doslej v borbi človeštva enota — posameznik, tako je danes posameznik svojo veljavo kot celota sploh izgubil in pride le toliko v poštev, v kolikor je član organizacije. Čas žene ljudi z nujno silo v organizacije, vse od milijardierja do zadnje dekle. Zato število organiziranih po svetu rapidno raste. V Avstriji n. pr. je bilo leta 1914 organiziranega delavstva 146.000; danes pa ga je že 772.000 čeprav je postala Avstrija mnogo manjša. Če bi poleg

delavskih organizacij v Avstriji vzeli še vse druge, pridemo do dejstva, da je skoraj polovica avstrijskega prebivalstva organizirana.

o Oddelki v ministrstvu za socialno politiko. LDU Belgrad, 4. jan. (ZNU) Po zadnji razdelitvi ima ministrstvo za socialno politiko nastopnih osem oddelkov: 1. Splošni oddelki; 2. oddelki za zaščito dece; 3. stanovanjski oddelki; 4. oddelki za zavarovanje delavcev; 5. oddelki za zaščito delavcev; 6. oddelki za socialno skrb; 7. ravateljstvo za invalide; 8. ravateljstvo za državno statistiko.

Katoliški obzornik.

* Katoliški zdravniki v Parizu, združeni v društvu sv. Luka, so imeli i letos kakor običajno svojo letno slavnost v montmartski baziliki. Slavnosti so se udeležili tudi zastopniki iz drugih držav in več domačih odličnih zdravnikov. Vseh udeležencev je bilo blizu 300. Vsi so se poklonili v vdanosti in vernosti Vsemogočnemu, ki vlada nad življenjem in smrtjo ter je začetek in konec vsega stvarstva.

Gospodarstvo.

= Socializacija premožgovnikov na Nemškem. Ministrski svet v Berlinu je sklenil, se tekom januarja predložiti parlamentu načrt za socializacijo premožgovnikov.

= Svetovna gospodarska kriza. Taine pravi o razvoju moderne Francije, da je bilo po Napoleonovih vojskah treba pet let, da je francoska zemlja zadobila svoje »rodilne« soka in ljudstvo zopet bilo v istem položaju kot pred vojsko. Tem bolj današnje človeštvo po svetovni vojni. Dejansko še niti o miru govoriti ne moremo. Na iztoku so še milijoni pod orožjem, vsa Evropa vre v družabni nestanovit. Človeštvo v stvarjanju še ni došlo v ravnovesje, produkcija in konzum sta popolnoma desorganizirana. Na vsej zemlji vlada gospodarska kriza: iz Amerike grabi v Anglijo, Francijo, Belgijo, Švico, Nemčijo in Avstrijo. Avstrija je bila prisiljena zavstaviti milijarde narodnega premoženja, da je oskrbela prebivalstvo le z najnujnejšim. Svetovna kriza je plod gospodarsko pogubnih mirovnihi pogodb in njihova obsodba. Sijajni ceniti v Ameriki je sledil enormni padec cen žit, velike farme so pustile del žetve segniti in požgati, ker ni bilo odjemalcev; dosedanjim odjemalcem, Nemčiji in Avstriji, pa je mirovna konferenca nakup onemogočila. Najtežja kriza leži na predilniški industriji v Evropi. V holandskih predilnicah delajo samo tri dni na teden, belgijske, angleške in italijanske nimajo dobave ali pa prodajajo na izgubo. V Braziliji in Argentini se skladišča prenapolnena z mesom, žitom in kavo itd. Stevilo brezposelnih raste. V Newyorku so v enem samem obratu en dan odpustili 3000 delavcev, Angleška bo v kratkem imela čez en milijon brezposelnih. Vzrok tiči v tem, da dosedanj kupci v srednji Evropi vsled svoje slabe valute sploh ne pridejo v poštev. Faktično manjka Nemčiji, ki je bila največji odjemalec; nasprotno pa se na svetovnem trgu množijo pritožbe nad ceneniimi nemškimi izdelki, tako da se je brutalni manualni boj spremenil v fini in usodepolni gospodarski boj, ki težko tlačí ves svet, zmagovalce in poražence, ter vpije po pravičnem in resničnem miru sprave, ne pa sile.

— Izkoriščanje vodnih sil v Italiji. V italijanskem senatu se je nedavno ugotovilo, da je doydolila italijanska vlada dozdaj koncesije za uporabo vodnih sil za več nego dva milijona konjskih sil, od katerih se je zaradi visokih cen in pomanjkanja stavbnega gradiva izkoristil samo poldrug milijon. Na vseh železnihicah nameravajo uvesti električni obrat. Elektrificirati nameravajo 4225 km železnice. Država bi prihranila s tem na leto 1,786.000 ton premoga. — Kdo se pri nas briga za take malenkosti! Treba se je pripraviti za ministrske stolce in stvar je končana.

Raznoterosti.

r Židje na delu. Kakor ogrski listi poročajo, se je v Budimpešti dogodil pred kratkim ta-le slučaj: Krščansko dekle je stopilo v službo pri židovski rodbini. Ne dolgo je pisala svoji prijateljici pismo, v katerem na vso moč hvali svoje gospodarje in vabi še njo, da pride v službo. Dekle je res prišlo in čez teden dni ju pošljejo pod pretvezo, da gresta k sorodnikom, v drug kraj. Od te dobe manjka vsaka sled za njima in policija je dognala, da so ju izigrali rumunskim židom, ki trgujejo z dekleti, v roke. Odtod tudi dejstvo, da samo v Budimpešti zgine mesečno 40 do 50 deklet, ki jih po mnogih poizvedovanjih najdejo duševno in telesno popolnoma pokvarjene.

Proda se dežni plašč in revolver. Naslov v uredništvu.

Odgovorni urednik Anton Marinček. Izdaja konzorcij »Novega Časa«. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.